

Research Paper

Sociological Investigation of the Factors Affecting the Feeling of Social Inequality (Case Study: Second High School Students of the 2nd District of Ahvaz City)

Ali Hossein Hosseinzadeh^{*1} , Sajad Bahmani² , Baran Zarei³

¹ Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Economics and Social Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. a.hosseinzadeh@scu.ac.ir

² Assistant Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Economics and Social Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. s.bahmani@scu.ac.ir

³ Master of Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Economics and Social Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. baran.zareiiii1372@gmail.com

 [10.22080/ssi.2024.27020.2193](https://doi.org/10.22080/ssi.2024.27020.2193)

Received:

April 24, 2024

Accepted:

August 12, 2024

Available online:

March 1, 2025

Keywords:

Feeling of social inequality, Social capital, Economic capital, Cultural capital, Students.

Abstract

Objectives: Today, one of the most important issues in societies is the concept of social inequality, the feeling of which can negatively affect people's performance and behavior. This study aims to examine the relationship between social, economic, and cultural capital, the use of different language patterns, and the hidden curriculum of schools in creating a sense of social inequality among students. **Method:** This research is based on the survey method and the statistical population of secondary high school students of two Ahvaz districts in the academic year 1402-1403. From 13320 students, 374 were selected based on Cochran's formula, and variance was calculated from the pre-test. The validity of the questionnaire and its reliability were measured using Cronbach's alpha. **Results:** The research results showed that there is a difference between social capital, economic capital, cultural capital, the use of different language patterns, the hidden curriculum of schools, and the feeling of inequality. There is a significant relationship between students' social status and no significant relationship between contextual variables (age, educational level, field of study, and type of school, except for gender) and their feelings of social inequality. Structural equation modeling showed that the variables of social capital, limited language pattern, and hidden curriculum predict the feeling of social inequality with 95% confidence, and the independent variables explain 67% of the changes in the feeling of social inequality. **Conclusion:** Based on the findings of this research, the more students form social capital and the higher their culture, the more they use a wide language pattern, the better the desired quality of the hidden curriculum, and the lower their feeling of social inequality. To reduce social inequality in students, it is suggested that the educational system support students with low economic capital and improve the quality of the physical space and human capital of schools.

*Corresponding Author: Ali Hossein Hosseinzadeh

Address: Department of Social Sciences, Faculty of Economics and Social Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Email: a.hosseinzadeh@scu.ac.ir

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

2538-3612 © The Author(s)

Published by University of Mazandaran

Extended Abstract

1. Introduction

Social inequality and the continuation of class gaps have always been the problems of different societies and cultures. They have existed among ethnic groups and groups in various ways since the past, and it was a topic that was discussed a lot. Each culture and group has its worldview. He raised this question, why are humans different in terms of having resources, facilities, and benefits? What components and factors are these differences based on? (Rabbani & Ansari, 2005: 73). Inequality is a situation that is said to be the skewness of valuable resources in society (Chalabi, 1995: 20). Inequality is the gap and difference between the rich and the poor, and it refers to the differences between different groups and affects all aspects of a person's life, such as rights, benefits, and privileges (Greb, 1994: 10).

2. Methods

This research, which was conducted in 1403, is a survey type in terms of practical purpose, method, and data analysis, since the statistical population is wide and we do not have the possibility to examine each person, we are forced to choose a sample population and as we want to generalize the results to other statistical population, this method is the most suitable. Since the current research is a survey type, a questionnaire was used to collect data and information and analyze them. The statistical population in this research includes all second-secondary education students of two districts of Ahvaz who are studying in the schools of this district at the time of conducting this research. The statistics of the statistical population were obtained by following up and referring to the General Department of Education of Khuzestan and then to the education of

the two cities of Ahvaz, which includes 13,320 people, of which 6,745 are female students, 1,347 of whom are in non-government schools and the rest are studying in public schools. In the present study, a multi-stage cluster sampling method was used to select the sample from the second-secondary students of the two districts of Ahvaz city. Considering that the total number of second secondary schools (theoretical, academic, technical, and professional), both governmental and non-governmental, are 88 schools, 20 schools include 13 girls' schools and 7 boys' schools in all the different areas of this district with different branches of education, including government and non-government schools were selected and the sample size was calculated by Cochran's formula and 374 students were selected from all the students of 20 schools in a multi-stage cluster method to answer the research questionnaire. The reliability and validity of the scale are based on content validity, and the questionnaire has been approved by experts and can measure the research variables. In this research, a questionnaire was completed among 50 secondary school students in two districts of Ahvaz city to measure its reliability using a pre-test, of which 25 female students and 25 male students answered the questions of the questionnaire. Social capital was used from Nahapit and Ghoshal's questionnaire.

3. Results

It can be seen that the variables of social capital, limited language patterns, and hidden curriculum have significant values of less than 0.05 and remain in the model, therefore it can be said that these variables predict the feeling of social inequality with 95% confidence. On the other hand, the effect of social capital on the feeling of social inequality is negative and inverse. In

other words, increasing social capital and hidden curriculum reduces students' sense of social inequality. However, the influence of limited language patterns on the feeling of social inequality is positive and direct. In other words, increasing the use of limited language patterns increases students' sense of social inequality. The variables of cultural capital and economic capital were not significant in the model and were therefore excluded.

4. Conclusion

The findings of this research show a relationship between economic capital and the feeling of social inequality, and to the extent that the economic capital increases, students will experience less feeling of social inequality, and with its decrease, the feeling of social inequality among them will increase. This finding is in line with the results of research and studies by Hashemian Far (2007). In this study, Pearson's correlation test was used to investigate the relationship between social capital, cultural capital, and economic capital with the feeling of social inequality, and the results showed that there is a significant relationship between these capitals and the feeling of inequality, and to whatever extent these capitals increase. The feeling of social inequality among students decreases, in relation to investigating the relationship between the use of different language patterns and the feeling of social inequality, the results of

the Pearson correlation test state that whenever students use a limited language pattern, they will experience a greater feeling of social inequality. Pearson's correlation test was used to investigate the relationship between hidden curriculum and the feeling of social inequality. The results are as follows: the more favorable the components of the hidden curriculum in schools are, the less the feeling of social inequality among students. These findings are in line with the results of Rabbani et al.'s study (2009) regarding the issue that social capital and social inequality have an inverse relationship. And it is also in line with and confirms the research of Khairullahpour et al.

Funding

There is no funding support.

Authors' contribution

This article is taken from the master's thesis in Shahid Chamran University of Ahvaz, and the composition of the authors of the article and their level of responsibility are the same in the thesis and the article.

Conflict of interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We thank the faculty members of the Department of Sociology of Shahid Chamran University of Ahvaz.

علمی پژوهشی

بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر احساس نابرابری اجتماعی، مورد مطالعه:
دانش‌آموزان متوسطه دوم ناحیه ۲ شهر اهوازعلی حسین حسین‌زاده*^۱ ID، سجاد بهمنی^۲ ID، باران زارعی^۳ ID

^۱ استاد، گروه علوم اجتماعی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران، a.hosseinzadeh@scu.ac.ir
^۲ استادیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران، s.bahmani@scu.ac.ir
^۳ کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران، baran.zareiiii1372@gmail.com

doi 10.22080/ssi.2024.27020.2193

چکیده

اهداف: امروزه یکی از مسائل مهم در جوامع، مفهوم نابرابری اجتماعی می‌باشد که احساس این نابرابری اجتماعی می‌تواند تأثیرات منفی روی عملکرد و رفتار افراد داشته باشد. هدف از این مطالعه، بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، استفاده از الگوهای زبانی متفاوت و برنامه درسی پنهان مدارس در ایجاد احساس نابرابری اجتماعی دانش‌آموزان می‌باشد. روش مطالعه: این پژوهش با روش پیمایشی و جامعه آماری دانش‌آموزان متوسطه دوم آموزش و پرورش ناحیه دو اهواز که در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ در این ناحیه به تعداد ۱۳۳۲۰ نفر مشغول به تحصیل هستند، می‌باشد. حجم نمونه براساس فرمول کوکران و براساس واریانس محاسبه شده از پیش‌آزمون ۳۷۴ نفر تعیین شد. اعتبار پرسش‌نامه از نوع محتوایی و پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ اندازه‌گیری شد. یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد که بین سرمایه اجتماعی، سرمایه اقتصادی، سرمایه فرهنگی، استفاده از الگوهای زبانی متفاوت و برنامه درسی پنهان مدارس و احساس نابرابری اجتماعی بین دانش‌آموزان رابطه معنی‌داری وجود دارد. بین متغیرهای زمینه‌ای (سن، پایه تحصیلی، رشته تحصیلی و نوع مدرسه، به جز جنسیت) با احساس نابرابری اجتماعی دانش‌آموزان رابطه معنی‌داری وجود ندارد. مدل‌یابی معادله ساختاری نشان داد که متغیرهای سرمایه اجتماعی، الگوی زبانی محدود و برنامه درسی پنهان با ۹۵ اطمینان احساس نابرابری اجتماعی را پیش‌بینی و متغیرهای مستقل ۶۷ درصد از تغییرات احساس نابرابری اجتماعی را تبیین می‌کنند. نتیجه‌گیری: براساس یافته‌های این پژوهش هرچه دانش‌آموزان از سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بالاتری برخوردار باشند، استفاده بیشتر از الگوی زبانی گسترده و کیفیت مطلوب برنامه درسی پنهان بیشتر باشد، احساس نابرابری اجتماعی کاهش می‌باشد. برای کاهش این احساس در دانش‌آموزان حمایت نظام آموزشی از دانش‌آموزان با سرمایه اقتصادی پایین، بهبود کیفیت فضای فیزیکی و سرمایه انسانی مدارس و... پیشنهاد می‌شود.

تاریخ دریافت:

۵ اردیبهشت ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش:

۲۲ مرداد ۱۴۰۳

تاریخ انتشار:

۱۱ اسفند ۱۴۰۳

کلیدواژه‌ها:

احساس نابرابری اجتماعی؛
سرمایه اجتماعی؛ سرمایه
اقتصادی؛ سرمایه فرهنگی؛
دانش‌آموزان.

* نویسنده مسئول: علی حسین حسین‌زاده

آدرس: گروه علوم اجتماعی، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی،
دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. ایمیل: a.hosseinzadeh@scu.ac.ir

این مقاله با دسترسی آزاد تحت مجوز بین‌المللی کربیتو کامنز از نوع نسبت‌دادن-غیرتجاری-بدون انشقاق ۴/۰ است.

ناشر: دانشگاه مازندران (نویسنده‌گان) ۲۵۳۸-۳۶۱۲ © نویسنده‌گان

۱ مقدمه و بیان مسأله

نهایت باعث گسترش نابرابری خواهد شد. برای افراد یک جامعه احساس نابرابری و ادراک ذهنی آن می‌تواند بیشتر از نابرابری واقعی رنج‌آور باشد و موجبات ناخوشنودی آن‌ها را فراهم کند. همان‌گونه که مطرح شد نابرابری در سطوح مختلف زندگی افراد و جامعه وجود دارد و به تدریج در نظام آموزشی نفوذ کرده است و بهره‌مندی دانش‌آموزان از آموزش با کیفیت بر اساس جغرافیای محل زندگی و سرمایه‌های خانواده و... را متفاوت کرده است (طهماسبی و همکاران، ۱۳۹۱: ۲) براساس گزارش سازمان ملل متحد^۵ در سپتامبر ۲۰۲۲ نابرابری برای بیش از ۷۰ درصد جمعیت جهان در حال افزایش است که خطر دودستگی را افزایش داده و مانع توسعه اجتماعی و اقتصادی جهان می‌شود (سایت آمار آن‌لاین جهانی^۶). جامعه‌شناسان از ابتدای شکل‌گیری جامعه‌شناسی به موضوع نابرابری واکنش نشان داده‌اند، در کشورهای توسعه‌یافته در مورد مسأله نابرابری اجتماعی اندیشمندان بزرگی از جنبه‌های مختلف به مطالعه این موضوع پرداختند. پارسونز^۷ با دیدگاهی محافظه‌کارانه اهمیت کارکردی نابرابری را نشان داده است، گیدنز^۸ با توجه به بررسی‌های خود نشان می‌دهد که تعارض‌های جامعه مدرن باعث دور شدن طبقات مردم از هم می‌شود دارندروف^۹ با یک نگاه ترکیبی نشان می‌دهد که می‌توان نابرابری را کاهش داد. در رابطه با کشورهای پیرامونی بررسی‌هایی توسط جان تایلور^{۱۰}، سمیر امین^{۱۱} و جیمز پتراس^{۱۲} انجام شده که در صدد آن است تا ابتدا ارتباط ساختار اجتماعی این کشورها با کشورهای توسعه‌یافته نشان داده شود و بعد از آن اقشار این جوامع در یک ساختار ترکیبی مورد بحث و بررسی قرار بگیرند (لهسای، ۱۳۸۰: ۴) در همه جوامع نابرابری‌های اجتماعی و در کنار آن‌ها

نابرابری اجتماعی^۱ و تداوم فاصله‌های طبقاتی همواره یکی از مسائل و مشکلات جوامع و فرهنگ‌های مختلف بوده است و از گذشته‌ها در بین اقوام و گروه‌ها به طرق گوناگونی وجود داشته و موضوعی بوده که مورد بحث فراوان قرار می‌گرفت و هر فرهنگی و گروهی متناسب با جهان‌بینی خاص خود این پرسش را مطرح کرده است که چرا انسان‌ها از نظر برخورداری از منابع و امکانات و مزایا با هم تفاوت دارند؟ و این تفاوت‌ها بر مبنای چه مؤلفه‌ها و عواملی می‌باشد؟ (ربانی و انصاری، ۱۳۸۵: ۷۳) نابرابری وضعیتی است که به چولگی منابع ارزشمند در جامعه گفته می‌شود (چلبی، ۱۳۷۵: ۲۰). نابرابری وجود شکاف و تفاوت بین ثروتمندان و فقیران است و اصولاً به تفاوت‌های بین گروه‌های مختلف اشاره دارد و بر تمام جنبه‌های زندگی فرد همچون حقوق، مزایا و امتیازات فرد تأثیرگذار است (گرب، ۱۳۷۳: ۱۰).

به دلیل اهمیت و گستردگی موضوع نابرابری اجتماعی تعاریف متفاوتی در رابطه با این مسأله مطرح شده‌اند به صورت کلی نابرابری به تفاوت‌های بین افراد اشاره دارد که مشاغل و جایگاه‌ها را اشغال کرده‌اند و با توجه به آنکه موقعیت و جایگاه فرد بر زندگی، پاداش و فرصت‌های او تأثیر دارد پس نابرابری دارای جنبه‌های مختلف فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و آموزشی می‌باشد (زاهدی، ۱۳۷۳: ۴۰) اندیشمندانی که پدیده نابرابری اجتماعی را مورد بررسی قرار داده‌اند معتقدند تفاوت‌هایی که در بین گروه‌های مختلف وجود دارد سبب شده که آن‌ها از سرمایه‌های اجتماعی^۲، سرمایه‌های فرهنگی^۳ و سرمایه‌های اقتصادی^۴ متفاوتی بهره‌مند شوند و هنگامی که قشرهای جامعه از یکدیگر جدا شوند امتیازهای اجتماعی تقسیم می‌شوند و این مسیر در

⁷ Talcott Parsons

⁸ Anthony Giddens

⁹ Ralf Dahrendorf

¹⁰ John Taylor

¹¹ Samir Amin

¹² James Petras

¹ social inequality

² Social Capital

³ Cultural Capital

⁴ Economic Capital

⁵ United Nations

⁶ www.worldometer.info

۱۰۴-۱۱۱). منظور از احساس نابرابری درک ذهنی، مقایسه کردن، مورد ارزیابی قرار دادن و نتیجه‌گیری کردن از شرایط می‌باشد که فرد به این نتیجه برسد که منابع ارزشمند در مقایسه با سایر افراد برای او نابرابر توزیع شده‌اند (تولایی و فلاح پیشه، ۱۳۹۰: ۴۷).

مرکز آمار ایران در تازه‌ترین گزارش خود به بررسی شاخص‌های اجتماعی پرداخته است و داده‌های این مرکز نشان می‌دهد که سال تحصیلی گذشته ۱۴۰۲-۱۴۰۱ در مقاطع تحصیلی مختلف از ۱۵ میلیون دانش‌آموز سراسر کشور، ۹۲۹ هزار و ۷۹۸ نفر از تحصیل بازمانده‌اند که سهم استان خوزستان با تعداد دانش‌آموز نزدیک به یک میلیون نفر، ۱۴ هزار و ۴۰۰ نفر می‌باشد (مرکز آمار ایران، ۱۴۰۲: ۷۰-۶۹) این در حالی است که از آموزش و پرورش ناحیه ۲ با تعداد دانش‌آموز بیش از ۷۰ هزار نفر آمار دقیقی ارائه نشده است. در شهر اهواز و به خصوص مناطق حاشیه‌نشین آن وضعیت نابه‌سامان مدارس از لحاظ فیزیکی، امکانات آموزشی و تعداد بالای دانش‌آموزان در کلاس‌های درسی تحصیل و آموزش درست را برای تعداد زیادی دانش‌آموز دشوار می‌سازد. در این میان فرزندان طبقات پایین جامعه که امکان تحصیل را در مدارس سطح بالا ندارند، دچار آسیب بیشتری هستند. لازم به ذکر است آموزش و پرورش ناحیه ۲ دو اهواز متشکل از مناطقی است که سطح اجتماعی و اقتصادی و کیفیت زندگی متفاوتی دارند، این ناحیه دربرگیرنده مناطقی با سطح پایین‌تر اقتصادی و اجتماعی همچون (زرگان، کوی علی آباد، حصیر آباد، منبع آب، غیزانیه و دروازه) و مناطقی با سطح بالاتر همچون (زیتون کارمندی، کوی ملت، شهرک نفت، نیوساید) می‌باشد که از این جهت این ناحیه برای درک و مقایسه احساس نابرابری بین دانش‌آموزان این مناطق می‌تواند دارای اهمیت باشد

نابرابری در امر آموزش نیز وجود دارد که این را می‌توان یک کاستی و نقطه ضعف در آموزش و پرورش یا کل نظام جامعه به حساب آورد و این نابرابری‌ها به راحتی نشان می‌دهد که برابری آموزشی در جامعه رخ نمی‌دهد مگر اینکه در جامعه برابری و انصاف باشد (Peter, 1974: 39). عوامل زیادی در ایجاد نابرابری اجتماعی در دانش‌آموزان دخیل هستند که از آن‌ها می‌توان به طبقه اجتماعی و اقتصادی، کیفیت خدمات، خاستگاه قومی، سن، جنس و... نام برد. در رابطه با نابرابری اجتماعی تحقیقاتی انجام شده که هر یک از جنبه‌های خاص به این موضوع پرداخته است و سعی در تبیین آن داشتند؛ اما این پژوهش قصد دارد احساس نابرابری اجتماعی را با بررسی متغیرهایی مثل سرمایه اجتماعی^۱، سرمایه فرهنگی^۲، سرمایه اقتصادی^۳، الگوهای زبانی^۴ متفاوت و برنامه درسی پنهان^۵ مدرسه در بین دانش‌آموزان متوسطه دوم ناحیه دو شهر اهواز که تاکنون در این محدوده مکانی این بررسی صورت نگرفته است و از این جهت یک بررسی تازه به شمار می‌رود را مورد تحقیق قرار دهد و نشان دهد که این موارد به چه مقدار می‌توانند در ایجاد احساس نابرابری اجتماعی دخالت داشته باشند، از نظر برنشتاین الگوهای زبانی به دو دسته محدود و گسترده تقسیم می‌شوند که نحوه گفتار فرزندان طبقه پایین محدود و مقید است در صورتی که فرزندان طبقات بالا الگوی زبانی آن‌ها مبسوط، ماهرانه و پیچیده است و راحت‌تر می‌توانند در تحصیل و مدرسه موفق باشند. برنامه درسی پنهان با الفاظی مثل غیر مدون^۶ نامرئی^۷ پیش‌بینی نشده^۸ تعریف می‌شود. اندیشمندان برنامه درسی پنهان را مجموعه‌ای از سازوکارهای آموزشی در نظر می‌گیرند که به صورت رسمی تبلیغ نمی‌شوند، اما تأثیرگذار هستند و در بیشتر موارد تأثیرگذارتر از برنامه درسی آشکار عمل می‌کند (سبحانی نژاد و همکاران، ۱۳۹۳:

⁶ Unstudied Curriculum

⁷ Invisible

¹ Social capital

² Cultural capital

³ Economic capital

⁴ Language formats

⁵ The hidden curriculum

طهماسبی و همکاران (۱۳۹۱) در مقاله خود با عنوان "بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر احساس نابرابری‌های اجتماعی و پیامدهای آن در شهر تهران" با جامعه آماری کلیه افراد ساکن شهر تهران و حجم نمونه ۴۰۰ نفر که با روش توصیفی از نوع پیمایشی انجام شده است و داده‌ها به وسیله پرسش‌نامه پژوهشگر ساخته جمع‌آوری گردید که برای تجزیه و تحلیل از روش‌های آماری تحلیل واریانس یکسویه و آزمون تی مستقل بهره گرفته شد. نتایج آن به این شرح است که تفاوت معنی‌داری بین احساس نابرابری اجتماعی و فرصت‌های اجتماعی، مکان جغرافیایی و برنامه‌های رسانه‌ای وجود دارد؛ ولی بین احساس نابرابری و قومیت، مذهب، پایگاه اجتماعی و افراد با سطح تحصیلات تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

خیرالله پور و هم‌متی (۱۳۹۱) در مقاله خود تحت عنوان "سرمایه اجتماعی، احساس نابرابری" این تحقیق از نوع پیمایشی بوده است که از طریق پرسش‌نامه، ۴۷۸ نفر از دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی مصاحبه صورت گرفته است و برای تحلیل داده‌ها از رگرسیون چند متغیره و مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شده است یافته‌ها حاکی از آن است که بین احساس نابرابری و سرمایه اجتماعی رابطه منفی وجود دارد؛ یعنی با افزایش نابرابری میزان سرمایه اجتماعی کاهش می‌یابد.

غندالی (۱۳۹۲) در پایان‌نامه خود با عنوان "بررسی عوامل مؤثر بر احساس نابرابری اجتماعی در میان دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی گرمسار" که با روش پیمایشی انجام شده و از پرسش‌نامه برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است، جامعه آماری را کلیه دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته‌های علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار تشکیل می‌دهند. با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای ۱۵۶ نفر انتخاب شدند و یافته‌ها نشان می‌دهد بین احساس نابرابری اجتماعی و

و ما را به هدف خود برساند. با توجه به اهمیت و جایگاه موضوع، پژوهش پیش رو می‌تواند با شناخت عوامل مؤثر و تأثیرگذار بر احساس نابرابری اجتماعی و نقش آن‌ها در ایجاد این معضل اجتماعی برای برنامه‌ریزان فرهنگی و سیاسی کشور مفید باشد و گامی کوچک در جهت کاهش نابرابری‌های اجتماعی باشد، سؤالی که در این جا مطرح می‌شود این است که میزان احساس نابرابری اجتماعی در بین دانش‌آموزان متوسطه دوم ناحیه ۲ شهر اهواز چقدر است؟

۲ پیشینه پژوهش

۲٫۱ پیشینه داخلی

هاشمیان فر (۱۳۸۶) در پایان‌نامه خود با عنوان "عوامل مؤثر بر نابرابری‌های اجتماعی با تأکید بر سرمایه اجتماعی در شهر اصفهان" که با روش پیمایشی انجام رسیده است و داده‌ها به وسیله پرسش‌نامه گردآوری شده است. در این پژوهش جامعه آماری تحقیق کلیه شهروندان ساکن شهر اصفهان در زمان انجام تحقیق بوده و حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۶۹۶ نفر انتخاب شدند و نتایج حاکی از آن است که در جامعه احساس نابرابری اجتماعی بیشتر از نابرابری اجتماعی است و بررسی‌ها حاکی از آن است هرچه فرد از سرمایه اجتماعی بیشتری برخوردار باشد، نابرابری اجتماعی و همین‌طور احساس نابرابری اجتماعی برای او کاهش می‌یابد.

ربانی و همکاران (۱۳۹۰) در مقاله خود با عنوان "بررسی ارتباط بین عوامل اجتماعی با نابرابری‌های اجتماعی" مورد مطالعه کلیه شهروندان ۱۵ سال و بالاتر ساکن شهر اصفهان در زمان مطالعه بوده که با روش پیمایشی انجام شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که متغیرهایی مثل تجمل‌گرایی، سن، تحصیلات، عقلانیت، تبلیغات و ارضای نیازها در تبیین نابرابری‌های اجتماعی مؤثر است و سرمایه اجتماعی و نابرابری اجتماعی با همدیگر رابطه‌ای معکوس دارند.

اصفهان می‌باشند که از سال ۱۳۸۵ فارغ‌التحصیل شده‌اند. حجم نمونه ۵۳۰ نفر انتخاب شده است و نتایج نشان می‌دهد که سرمایه اقتصادی بالاتر باعث جایگاه بهتر در نظام آموزشی می‌شود و افراد با سرمایه اقتصادی بیشتر از موقعیت شغلی بهتری هم برخوردار می‌شوند و همچنین نابرابری‌های اجتماعی از طریق نظام آموزشی بازتولید می‌شود.

نواح و همکاران (۱۴۰۱) در مقاله‌ای تحت عنوان "مطالعه جامعه‌شناختی تأثیر سرمایه اجتماعی و کیفیت خدمات آموزشی بر احساس نابرابری اجتماعی در شهر ایزه" با جامعه آماری دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان ایزه که با روش پیمایشی و گردآوری داده‌ها به وسیله پرسش‌نامه انجام شده است. حجم نمونه ۳۶۲ نفر که با روش تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند و تجزیه و تحلیل داده‌ها توسط آزمون‌های آماری و استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شده است. یافته حاکی از آن می‌باشد که بین کیفیت خدمات آموزشی و سرمایه اجتماعی و فرهنگی با احساس نابرابری اجتماعی رابطه وجود دارد و با کاهش سرمایه اجتماعی و کیفیت خدمات آموزشی احساس نابرابری اجتماعی در بین دانش‌آموزان افزایش می‌یابد.

۲٫۲ پیشینه خارجی

وزنانتن^۱ (2005) در مقاله خود تحت عنوان "شیوه‌های جدید باز تولید نابرابری اجتماعی در آموزش: نقش در حال تغییر والدین، معلمان مدارس و سیاست‌های آموزشی" به این نتیجه دست یافت که وجود نابرابری در نتایج مدرسه و مسیرهای آموزشی برگرفته از عوامل اجتماعی می‌باشد و با توجه به افزایش تعداد سال‌های تحصیل برای همه کودکان نابرابری‌های آموزشی همچنان به سمت بالا منتقل می‌شود و در برخی کشورها این نابرابری بیشتر از سایر کشورهاست و بیان می‌کند که سطح تحصیلات جوانان اروپایی در مقایسه با جوانان در کشورهای نوظهور آمریکای لاتین یا آفریقا بسیار بالا

جنس و اشتغال مادر پاسخ‌گویان تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

خدایی سارخانلو (۱۳۹۴) در پایان‌نامه خود با عنوان "بررسی جامعه‌شناختی رابطه نابرابری اجتماعی با سرمایه فرهنگی" مورد مطالعه شهروندان اردبیل که با روش پیمایشی مورد بررسی قرار گرفت و جامعه آماری افراد ۱۸ تا ۶۴ سال ساکن شهر اردبیل بودند و حجم نمونه ۳۸۳ نفر بوده که بر اساس فرمول کوکران محاسبه گردید. داده‌ها به وسیله پرسش‌نامه گردآوری شد و با استفاده از نرم‌افزارهای آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و یافته‌ها حاکی از آن است که نوع شغل، محل سکونت و سطح تحصیلات میزان سرمایه فرهنگی را شکل می‌دهد و بین سرمایه فرهنگی و احساس نابرابری اجتماعی رابطه وجود دارد به میزانی که سرمایه فرهنگی بالاتر باشد، احساس نابرابری اجتماعی کمتر خواهد شد.

زارع شاه آبادی و همکاران (۱۳۹۷) در مقاله‌ای با عنوان "بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مرتبط با احساس نابرابری اجتماعی در شهر کازرون" که از نوع پیمایشی بوده و جامعه آماری آن کلیه سرپرستان خانوار شهر کازرون می‌باشد با استفاده از روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای ۲۷۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسش‌نامه محقق‌ساخته شده گردآوری شدند و نتایج با استفاده از نرم‌افزارهای آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند و نتایج به این صورت است که متغیرهای تعداد افراد خانواده، سن افراد، پایگاه اقتصادی اجتماعی، دسترسی غیرعادلانه به استخدام، تجمل‌گرایی، سرمایه اجتماعی و دسترسی غیرعادلانه به بهداشت با نابرابری اجتماعی رابطه دارند.

رفیعی بلداجی و همکاران (۱۳۹۸) در مقاله خود با عنوان "تبیین نقش سرمایه اقتصادی خانواده در بازتولید نابرابری اجتماعی در بین فارغ‌التحصیلان دانشگاه" جامعه آماری کلیه افراد شاغل در بازار کار

¹ Van zanten

آن را با سایر معیارهای نابرابری مقایسه کردند و دریافتند کشورهای نابرابری اجتماعی کمتری دارند سطوح بالاتری از عملکرد اقتصادی و توسعه انسانی را دارند و نهادهای سیاسی قوی‌تری را دارا هستند و یا به عبارت دیگر اوضاع اقتصادی و سرمایه اقتصادی بر کاهش احساس نابرابری اجتماعی تأثیر دارند.

دانگهوی و یون^۴ (2015) در مقاله خود با عنوان "طرد اجتماعی و برنامه درسی پنهان، تجارب تحصیلی کودکان مهاجران روستایی چین در یک مدرسه دولتی شهری" این مطالعه که بر اساس کار میدانی طولانی مدت قوم‌نگاری در یک مدرسه دولتی در پکن انجام شده است، سه جنبه (دسترسی به مدرسه، مشارکت در کلاس و تعامل با همسالان) را در برنامه درسی پنهان در شیوه‌های موجود مدرسه در بررسی می‌کند و نتایج نشان می‌دهد شیوه‌های موجود در مدرسه به گونه‌ای در مدرسه گنجانده شده است که از مهاجرت جلوگیری می‌کند و مشارکت این کودکان را در مدرسه کم و فعالیت‌های فوق برنامه در مدرسه و آموزش‌های تکمیلی خارج از منزل پولی منجر به حاشیه راندن این دانش‌آموزان می‌شوند و احساس نابرابری را در آن‌ها افزایش می‌دهد.

بلاندن^۵ (2020) در مقاله خود با عنوان "آموزش و نابرابری" به ارتباط و بررسی بین نابرابری و آموزش توجه کرده و عواملی که موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان را شکل می‌دهد شامل: وضعیت مهاجراتی او، قوم، نژاد و جنسیت می‌داند و پیشینه خانوادگی اجتماعی و اقتصادی او تأثیر بسیار زیادی می‌تواند در نابرابری داشته باشد و این نابرابری در آموزش در سایر جنبه‌ها هم خود را نشان می‌دهد. به این ترتیب تمام موفقیت‌های زندگی فرد تحت شعاع قرار می‌گیرد و به این صورت نابرابری در

است. در بسیاری از کشورهای اروپایی تفاوت مهمی بین دانش‌آموزانی که عملکرد تحصیلی خوب دارند و از خانواده‌های طبقات بالا هستند و دانش‌آموزانی که بدترین نمرات را دارند و از خانواده‌های طبقات پایین هستند، وجود دارد.

نش^۱ (2006) در مقاله‌ای تحت عنوان "برنشتاین و تبیین نابرابری‌های اجتماعی در آموزش، نقدی واقع‌گرایانه بر تز اجتماعی-زبانی" و بیان می‌کند که جامعه‌شناسی برنشتاین به توصیف تفاوت‌های اجتماعی در آموزش کمک می‌کند و شکست تحصیلی را تابع پیچیده‌ای از سیستم انتقال رسمی مدرسه و فرآیند اکتساب محلی خانواده، گروه همسالان و جامعه می‌داند و کودکان طبقه کارگر در مقایسه با طبقه متوسط در مدرسه موفقیت کمتری دارند؛ زیرا که محدودیت‌ها در گفتار آن‌ها توانایی آن‌ها را کاهش می‌دهد.

لوئیس^۲ (2007) در مقاله خود با عنوان "نابرابری اجتماعی در آموزش: محدودیتی بر آینده کودک آمریکایی با مهارت بالا" نتایج این مقاله به این می‌پردازد که رسیدن به مهارت‌های بالا در کشورهای توسعه‌یافته یک دغدغه است، اما در آمریکا نابرابری آموزشی و قطبی شدن مهارت‌ها اتفاق افتاده است و معتقد است که رویکردهای برنامه درسی که در مدارس وجود دارد فرزندان طبقات پایین را در موقعیت نامطلوب والدین خود قرار می‌دهد و به عنوان باز تولید نابرابری عمل می‌کند. این پژوهش ردیابی برنامه درسی و مفهوم محدودیت غیر دانشگاهی را رد می‌کند و در عوض برای دموکراتیک کردن دانش با جایگاه بالا به عنوان بهترین پاسخ به چالش آینده با مهارت‌های بالا استدلال می‌کند.

بینیلی و همکاران^۳ (2015) در مقاله خود با عنوان "نابرابری چیست و چرا اهمیت دارد" با استفاده از داده‌های نظرسنجی از ۱۲ کشور اروپای مرکزی و شرقی شاخصی از نابرابری اجتماعی ایجاد کرده‌اند و

⁴ Donghui Zhang & Yun Luo

⁵ Joey Blanden

¹ Roy Nash

² Theodore Lewis

³ Binelli et al

تأثیر سه نوع سرمایه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی، تأثیر الگوهای زبانی دانش‌آموزان و برنامه درسی پنهان را بر احساس نابرابری اجتماعی دانش‌آموزان مورد بررسی قرار دهیم با توجه به اهمیت و جایگاه موضوع، شناخت عوامل مؤثر بر احساس نابرابری اجتماعی و نقش آن‌ها در این مسأله اجتماعی برای برنامه‌ریزان فرهنگی و سیاسی کشور مفید باشد و گامی کوچک در جهت کاهش نابرابری‌ها باشد.

اگرچه پژوهش‌های پیشین از حیث موضوع و روش قابل اعتنا هستند و تعداد پژوهش‌های انجام شده نشان از اهمیت موضوع و مسأله نابرابری‌های اجتماعی دارد؛ اما دامنه متغیرهای مورد استفاده و گروه‌های هدف می‌تواند به دانش‌آموزان و متغیرهای مهم دیگر نیز تسری یابد. بررسی احساس نابرابری اجتماعی در بین قشر کثیری از جامعه یعنی دانش‌آموزان از اهمیت به‌سزایی برخوردار است؛ چراکه شرایط خانوادگی دانش‌آموزان، انواع سرمایه‌هایی که دارد و محیط مدرسه و نظام آموزش و پرورش می‌تواند به‌عنوان یک عامل در جهت افزایش نابرابری عمل کند و این احساس در درون دانش‌آموز شکل گیرد که از سایر افراد دسترسی کم‌تری به امکانات و منابع دارد و این‌گونه آموزش و پرورش خود به بازتولید طبقات اجتماعی و نابرابری کمک می‌کند.

۳ چارچوب نظری

۳٫۱ سرمایه اجتماعی

با توجه به تعریف بورديو، سرمایه اجتماعی متشکل از دو قسمت عضویت در گروه‌ها و شناخت متقابل است. عضویت در گروه‌ها می‌تواند توانایی فرد را افزایش داده و فرد بیشتر از آن‌ها استفاده کند و موقعیت و جایگاه خود را بهبود ببخشد. تأثیر سرمایه اجتماعی را می‌توان در جامعه مشاهده کرد که افرادی ممکن است سرمایه‌های مالی و فرهنگی یکسانی داشته باشند اما کسی که سرمایه اجتماعی

دسترسی به منابع و امکانات و بروز نابرابری اجتماعی تحت تأثیر سال‌های اولیه زندگی فرد است.

زوریه و همکاران^۱ (2023) در مقاله خود با عنوان "نابرابری اجتماعی و مسؤولیت مشارکت شهروندان اندونزی" در این مقاله با نگاهی به مسؤولیت مشارکت شهروندان در رفع نابرابری به تحلیل نابرابری می‌پردازد در این پژوهش از رویکرد کیفی-توصیفی با روش مرور ادبیات استفاده شده است و نتایج این پژوهش حاکی از آن است که نابرابری اجتماعی در جامعه ناشی از دو عامل خارجی و داخلی است و نابرابری اجتماعی باعث بروز آسیب‌های اجتماعی از جمله فقر، افزایش جرم و جنایت و انحطاط اخلاقی شده است. مشارکت شهروندان برای غلبه بر این نابرابری‌های اجتماعی ضروری است که با رویکردی اقبانی و با دعوت به توسعه وفاق و رعایت مقررات لازم‌الاجرا قابل انجام است و باید توانمندسازی جامعه از طریق افزایش ظرفیت انسانی و بهینه‌سازی سرمایه اجتماعی صورت گیرد.

۲٫۳ جمع‌بندی پیشینه تحقیق

بررسی پیشینه‌ها نشان می‌دهد که اکثر این پژوهش‌ها که به بررسی احساس نابرابری پرداخته‌اند، جامعه آماری خود را شهروندان یک شهر یا دانشجویان قرار داده‌اند و به جز چند مورد که در بین دانش‌آموزان انجام شده، بررسی خاصی صورت نگرفته است. در جهت شناسایی بهتر نیازها و دغدغه‌ها در رابطه با احساس نابرابری انتخاب قشر دانش‌آموز برای جامعه آماری پژوهش انتخاب درستی می‌باشد مرور پژوهش‌های انجام شده حاکی از آن است که به نقش الگوهای زبانی دانش‌آموزان و برنامه درسی پنهان در بررسی احساس نابرابری اجتماعی اشاره‌ای نشده است و با توجه به آنکه محدوده مکانی تحقیق آموزش و پرورش ناحیه ۲ شهر اهواز می‌باشد، تا کنون در شهر اهواز در رابطه با دانش‌آموزان این بررسی صورت نگرفته است و در این پژوهش قصد داریم به شیوه جامعه‌شناختی

¹ Zariah et al

جوامع نتایج مثبتی را به همراه داشته است (قنبری و همکاران، ۱۳۹۳: ۳۸-۹).

۳٫۲ سرمایه فرهنگی

طبق نظریه بازتولید فرهنگی و دیدگاه بورديو علت نابرابری در جامعه بیشتر دلیل فرهنگی دارد و تفاوت بین فرهنگ مدرسه و فرهنگ دانش‌آموز عامل اصلی موفقیت یا عدم موفقیت او محسوب می‌شود، فرهنگی که مدرسه تشویق می‌کند فرهنگ همگانی نیست؛ بلکه فرهنگ طبقات بالای جامعه است و مدرسه با این کار یک نوع خشونت نمادین را انجام می‌دهد (موحدی، ۱۳۹۷: ۴۷-۴۶). نظریه-پردازانی مانند برادفوت (1978) به بررسی مفهوم سرمایه فرهنگی پرداخته‌اند، اما از بین آن‌ها بورديو و پاسرون در دهه ۶۰ این مفهوم را بیان کردند. هدفی که بورديو از طرح این مفهوم داشت این بود که نشان دهد برای بررسی نابرابری‌هایی که در محیط آموزشی رخ می‌دهند تنها بررسی سرمایه اقتصادی کافی نیست، بلکه فراتر از اقتصاد یک خانواده، ویژگی‌ها و خصلت‌هایی که یک فرد از خانواده‌اش به ارث می‌برد، نقش تأثیرگذاری در پیشرفت و موفقیت او دارد. سرمایه فرهنگی شامل گرایش‌ها و عادت‌های پابرجا و تثبیت شده در طول فرآیند جامعه‌پذیری و نیز صلاحیت‌های تحصیلی و فرهیختگی است. بورديو، سرمایه فرهنگی را شامل سه بعد تجسم‌یافته، عینیت‌یافته و نهادینه شده می‌داند. بعد تجسم‌یافته به صورت درونی و به توانایی فرد در انجام برخی از امور مرتبط با تخصص و مهارت‌هایی همانند هنری، فنی و تسلط بر زبان خارجی اشاره دارد و بیانگر چیزهایی است که فرد می‌داند و می‌تواند انجام دهد. بعد عینیت‌یافته شامل همه اشیاء و کالاهای فرهنگی مانند کتاب، مجله، روزنامه‌ها، آرشیوهای هنری و دسترسی به منابع علمی در کتابخانه است که خصلت اصلی آن، اثرات آموزشی بردارندگان آن است. بعد نهادینه-شده که شامل انواع مدارک تحصیلی دانشگاهی، گواهی‌نامه‌ها و... است که از طرف نهادهای رسمی

بالتری دارد تأثیرگذاری بیشتری می‌تواند داشته باشد و سود بالاتری را در این ارتباطات نصیب خود کند، بخش دوم یعنی شناخت متقابل به این نکته معطوف است تفاوت‌هایی که بین گروه‌ها و طبقات متفاوت است چگونه می‌تواند به پیدایش تفاوت‌های نمادین و طبقاتی منتهی شود (هاشمیان فر، ۱۳۸۶: ۱۵۳). از نگاه کلمن دو نوع سرمایه وجود دارد: سرمایه اجتماعی سرمایه درون خانواده و بیرون خانواده. سرمایه درون خانواده همان ارتباطی است که بین پدر و مادر و فرزندان وجود دارد و بیرون از خانواده ارتباطی است که فرد با دوستان، آشنایان و همسایگان دارد (کردی و غنضفري، ۱۳۹۴: ۳) فوکویاما که سرمایه اجتماعی را کلیه هنجارهای حاضر در نظام‌های اجتماعی تعریف می‌کند منابعی که آن را ایجاد می‌کنند بیان می‌کند: ۱- هنجارهایی که از طریق نهادی ایجاد شدند و نتیجه نهادهای رسمی مثل دولت هستند. ۲- هنجارهایی که به صورت خودخواسته از کنش‌های رودررو اعضای یک جامعه برمی‌خیزند. ۳- هنجارهایی که برگرفته از اجتماعی غیر از اجتماع خود می‌باشند و منشأ آن‌ها دین، فرهنگ و یک تجربه تاریخی می‌تواند باشد. ۴- هنجارهایی که طبیعت آن‌ها را ایجاد کرده مانند خانواده، نژاد و قوم. به عبارتی دیگر، بعد شناختی زبان و قواعد مشترک و حکایات مشابه و مشترک را در برمی‌گیرد. بعد ارتباطی از سرمایه اجتماعی بیان کننده روابطی است که افراد به دلیل تعاملاتی که در گذشته داشته‌اند با هم برقرار می‌کنند و از چهار بخش اعتماد، هنجارها، الزام و انتظار و هویت تشکیل شده است. بعد ساختاری از سرمایه اجتماعی یک نمای کلی از ارتباطات بین افراد را نشان می‌دهد، به این گونه که فرد با چه کسانی در ارتباط است و این ارتباط چگونه می‌باشد (دیانی و همکاران، ۱۳۹۱: ۹۶-۹۹). برون (۲۰۰۹) معتقد است سرمایه اجتماعی با در خدمت مردم بودن برای چگونگی ارتباط با دیگران به نوبه خود برای افراد و

¹ Bradfoot

مسأله‌ای که مهم است و تفاوت را ایجاد می‌کنند این است که زبان مورد استفاده مدرسه الگوی گفتاری رسمی می‌باشد که فرزندان طبقات پایین و ضعیف جامعه به مقدار کمی با آن آشنایی دارند و امکان استفاده بهتر از آموزش را برای آن‌ها سخت می‌کند، درحالی‌که فرزندان طبقات بالا که زبان مدرسه زبان خود آن‌هاست به راحتی می‌توانند با کتاب‌های درسی مدرسه و معلمان خود ارتباط برقرار کرده و در این امر موفق باشند (علاقه بند، ۱۳۷۵: ۱۸۴).

۳/۵ برنامه درسی پنهان

برنامه درسی پنهان را اولین بار جکسون^۳ در سال ۱۹۶۸ به کار برد و اسنایدر^۴ در سال ۱۹۷۱ آن را گسترش داد و معمولاً در جهت توصیف نظام غیر رسمی مدرسه به کار می‌رود. این برنامه درسی پنهان به صورت مکتوب نوشته نشده و توسط معلم و مدرسه به صورت رسمی آموزش داده نمی‌شود؛ بلکه محیط آموزشی مدرسه مرتباً در حال آموزش غیر رسمی آن به دانش‌آموزان است و دانش‌آموزان در معرض این برنامه قرار می‌گیرند و در گذر زمان تحت تأثیر این برنامه پنهان، شیوه خاصی نسبت به زندگی و نگرش خاصی به دنیا پیدا می‌کنند (علاقه بند، ۱۳۷۵: ۱۱۲).

برای بررسی متغیر وابسته که احساس نابرابری اجتماعی است از نظریه پی‌یر بوردیو استفاده خواهد شد و جهت بررسی متغیرهای وابسته سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی و سرمایه اقتصادی از نظریات نابرابری که در حیطه جامعه‌شناسی آموزش و پرورش وجود دارد، به ترتیب از نظریات بازتولید اجتماعی، بازتولید فرهنگی و سرمایه اقتصادی پی‌یر بوردیو و کلمن و پاسرون استفاده خواهد شد. در رابطه با بررسی متغیر وابسته استفاده از الگوهای زبانی متفاوت از نظریه الگوهای زبانی برنشتاین و در بررسی متغیر وابسته

و صلاحیت‌دار به افراد اعطا می‌شود. این سرمایه قابلیت واگذاری و انتقال ندارد و یکی از کارکردهای آن در جامعه، ایجاد تمایز است (درینی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۸۵).

۳/۳ سرمایه اقتصادی

بوردیو معتقد است عاملی که برای به دست آوردن مدارک تحصیلی اهمیت بسیار زیادی دارد، سرمایه اقتصادی است و همین سبب می‌شود که افراد طبقات مرفه و بالای جامعه بتوانند نهایت استفاده را از نظام آموزشی و مدرسه ببرند و از این طریق برای بازتولید اجتماعی خود استفاده کنند و سرمایه اقتصادی را پدیده‌ای می‌دانند که به راحتی می‌تواند به سرمایه اجتماعی و فرهنگی بدل شود (نوربخش، ۱۳۸۹: ۱۱۱). به مجموعه دارایی‌ها مانند پول، اموال، حساب‌های بانکی، حقوق مالکیتی و هر آن چه که می‌تواند در بازارهای تجاری و اقتصادی به پول یا دارایی دیگر تبدیل شود گفته می‌شود. به طور کلی، سرمایه اقتصادی به هر آن چه که ارزش دارد و می‌تواند به شکل پول یا دارایی دیگر در بازار خرید و فروش شود، گفته می‌شود (درینی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۸۵).

۳/۴ الگوهای زبانی متفاوت

برنشتاین معتقد است که جامعه‌پذیری ابتدا در محیط خانواده شکل می‌گیرد و فرد با همان الگوهای گفتاری خانواده اجتماعی می‌شود که بر نوع تفکر و یادگیری او بسیار تأثیرگذار است. با توجه به آنکه زبان یک عامل مهم برای ارتباط است در میزان یادگیری فرد در مدرسه بسیار تأثیر دارد و بر اساس تحقیقات خود دو نوع گفتار را مشخص می‌کند: الگوی زبانی محدود^۱ و الگوی زبانی گسترده^۲. به عقیده برنشتاین خانواده‌های کارگر و ضعیف بیشتر از الگوی زبانی محدود استفاده می‌کنند؛ درحالی‌که خانواده‌های طبقات متوسط و بالا از هر دو الگو به خصوص الگوی گسترده و رسمی استفاده می‌کنند و

³ P.W.Jackson

⁴ Benson Snyder

¹ Restricted Code

² Elaborated Code

گردآوری داده‌ها، اطلاعات، تحلیل آن‌ها و رابطه و تأییراتی که بر هم دارند از پرسش‌نامه استفاده شده است. جامعه آماری در این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان متوسطه دوم آموزش و پرورش ناحیه دو شهر اهواز می‌باشد که در زمان انجام این پژوهش در مدارس این ناحیه مشغول به تحصیل هستند. آمار جمعیت آماری با پیگیری و مراجعه به اداره کل آموزش و پرورش خوزستان و سپس آموزش و پرورش ناحیه دو شهر اهواز به دست آمده است که شامل ۱۳۳۲۰ نفر که از این تعداد ۶۷۴۵ دانش‌آموز دختر که ۱۳۴۷ نفر از آن‌ها در مدارس غیر دولتی و مابقی در مدارس دولتی مشغول به تحصیل هستند. در پژوهش حاضر برای انتخاب نمونه از بین دانش‌آموزان متوسطه دوم ناحیه دو شهر اهواز از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای استفاده شده است. با توجه به آنکه تعداد کل مدارس متوسطه دوم (نظری، کار دانش و فنی و حرفه‌ای) اعم از دولتی و غیر دولتی ۸۸ مدرسه می‌باشد ۲۰ مدرسه شامل ۱۳ مدرسه دخترانه و ۷ مدرسه پسرانه در تمام مناطق مختلف این ناحیه با شاخه‌های متفاوت تحصیلی اعم از دولتی و غیردولتی انتخاب شدند و حجم نمونه توسط فرمول کوکران محاسبه گردیده است و از بین کلیه دانش‌آموزان ۲۰ مدرسه به روش خوشه‌ای چند مرحله‌ای و تعداد ۳۷۴ دانش‌آموز انتخاب شدند تا به پرسش‌نامه تحقیق پاسخ‌گو باشند. در این پژوهش برای بررسی و سنجش اعتبار و روایی مقیاس از اعتبار محتوایی استفاده شده است و پرسش‌نامه توسط اساتید فن تأیید شده و قابلیت سنجش متغیرهای پژوهش مورد نظر را دارد. در این پژوهش پرسش‌نامه بین ۵۰ دانش‌آموز مقطع متوسطه دوم ناحیه دو شهر اهواز تکمیل گردید تا با استفاده از یک پیش‌آزمون میزان پایایی آن مورد سنجش قرار گیرد که از این تعداد ۲۵ دانش‌آموز دختر و ۲۵ دانش‌آموز پسر پاسخ‌گوی سؤالات پرسش‌نامه بودند برای اندازه‌گیری سرمایه

برنامه درسی پنهان مدرسه از نظریه برنامه درسی پنهان جکسون و اسنایدر استفاده خواهد شد.

با در نظر داشتن پرسش‌های اصلی پژوهش و چارچوب نظری، فرضیه‌های پژوهش عبارت‌اند از:

فرضیه شماره ۱: بین سرمایه اجتماعی و احساس نابرابری اجتماعی دانش‌آموزان رابطه مستقیم وجود دارد.

فرضیه شماره ۲: بین سرمایه فرهنگی و احساس نابرابری اجتماعی دانش‌آموزان رابطه مستقیم وجود دارد.

فرضیه شماره ۳: بین سرمایه اقتصادی و احساس نابرابری اجتماعی دانش‌آموزان رابطه مستقیم وجود دارد.

فرضیه شماره ۴: بین استفاده از الگوهای زبانی متفاوت و احساس نابرابری اجتماعی رابطه مستقیم وجود دارد.

فرضیه شماره ۵: بین برنامه درسی پنهان مدرسه و احساس نابرابری اجتماعی دانش‌آموزان رابطه مستقیم وجود دارد.

۴ روش تحقیق و ابزار پژوهش

برای یک بررسی تجربی در علوم اجتماعی انتخاب روش به عواملی مثل جامعه آماری و ویژگی‌های آن‌ها، متغیرهای مورد بررسی، امکانات و دقت مورد نظر بستگی دارد که پژوهشگر با در نظر گرفتن این شرایط روش مناسب را برای پژوهش خود انتخاب می‌کند (رفیع پور، ۱۳۷۰: ۸۳). این پژوهش که در سال ۱۴۰۳ انجام شده است از جهت هدف کاربردی و از جهت روش و تحلیل داده‌ها از نوع پیمایشی می‌باشد، به این دلیل که جامعه آماری گسترده است و امکان بررسی تک تک افراد را نداریم پس ناچار به انتخاب جامعه نمونه و تعمیم دادن نتایج به سایر جامعه آماری هستیم، این روش مناسب‌ترین روش است. از آنجاکه پژوهش حاضر از نوع پیمایشی می‌باشد برای بررسی آن اغلب از پرسش‌نامه استفاده می‌شود و در این پژوهش برای

شد. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS استفاده شده است.

لازم به ذکر است برای سنجش و عملیاتی کردن سرمایه اقتصادی از گویه‌هایی با مضمون مقدار درآمد خانواده، دارا بودن یا نبودن منزل شخصی، اتاق خصوصی برای مطالعه، دارا بودن ماشین و وسایل منزل استفاده شده است. برای سنجش الگوهای زبانی متفاوت از پرسش‌نامه محقق ساخته شده با مضامین نحوه گفتار، استفاده از جملات کوتاه یا بلند، قابل پیش‌بینی بودن گفتار، بیان صریح و واضح، توانایی زبانی در ابراز بیانات در مدرسه، تسلط کافی به زبان رسمی مدرسه استفاده شده است. همچنین احساس نابرابری اجتماعی در سه بعد اقتصادی، آموزشی و جنسیتی سنجیده شده است. برای بررسی پایایی سؤالات پرسش‌نامه از آلفای کرونباخ استفاده شده است که مقادیر استاندارد پایایی هر متغیر مورد تأیید است که می‌توان میزان پایایی هر متغیر یا طیف را با سایر متغیرها و طیف‌های دیگر سنجید (جدول ۱).

اجتماعی از پرسش‌نامه ناهاپیت و گوشال^۱، استفاده شد. این پرسش‌نامه سرمایه اجتماعی را در هفت بعد شبکه‌ها، اعتماد، همکاری، فهم متقابل، روابط، ارزش‌ها و تعهد دربرمی‌گیرد.

در این پژوهش سرمایه فرهنگی در سه بعد تجسم‌یافته، عینیت‌یافته و نهادینه شده مورد بررسی قرار می‌گیرد. سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته در بعد مهارت‌های هنری و ذوقی، سرمایه فرهنگی عینیت‌یافته در دو بعد مصرف کالاهای فرهنگی و تملک کالاهای فرهنگی و سرمایه فرهنگی نهادینه شده در بعد مدارک و مدارج علمی و فرهنگی عملیاتی شده است و این متغیر توسط پرسش‌نامه بورديو مورد سنجش قرار گرفت در بررسی، سرمایه اقتصادی از پرسش‌نامه محقق‌ساخته شده، الگوهای زبانی متفاوت از پرسش‌نامه محقق‌ساخته شده، برنامه درسی پنهان از پرسش‌نامه طهماسب زاده و همکاران (۱۳۹۳) و برای سنجش احساس نابرابری اجتماعی از پرسش‌نامه دهنوی ۱۳۸۴ و خوش روش ۱۳۹۶ استفاده شده است که در نتیجه آن گویه‌های نامناسب حذف گردید و گویه‌های مناسب جایگزین

جدول ۱. مقادیر آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش

Table 1: Cronbach's alpha values of research variables

میزان آلفای کرونباخ	متغیرهای پژوهش
۰/۹۸	سرمایه اجتماعی
۰/۸۵	سرمایه فرهنگی
۰/۹۲	استفاده از الگوهای زبانی متفاوت
۰/۹۱	برنامه درسی پنهان
۰/۶۹	احساس نابرابری اجتماعی

¹ Nahapiet & Ghoshal

۵ یافته‌های پژوهش

۵٫۱ یافته‌های توصیفی

تعداد کل پاسخ‌گویان ۳۷۴ نفر بوده است که از این تعداد ۳۰/۲ درصد را پسران و ۶۹/۸ درصد را دختران تشکیل داده‌اند. این آمار مشخص می‌کند که تعداد پاسخ‌گویان دختر از فراوانی بیشتری نسبت به پسران برخوردار بوده است. وضعیت سنی دانش‌آموزان شامل گروه‌های سنی بین ۱۴ تا ۱۸ سال می‌باشد که سن ۱۷ سال با درصد پاسخ‌گویی ۴۰/۴ درصد بیشترین فراوانی را داشته است. دانش‌آموزان پاسخ‌گو در این پژوهش در سه پایه تحصیلی دهم، یازدهم و دوازدهم به تحصیل می‌پردازند که در بین این سه پایه، دانش‌آموزان پایه دوازدهم با ۳۶/۶ درصد بیشترین فراوانی و میانگین را داشته‌اند. دانش‌آموزان پاسخ‌گو در رشته‌های نظری با زیرشاخه‌های (علوم انسانی، علوم تجربی و و ریاضی فیزیک) کارودانش با زیرشاخه‌های (خیاطی، تصویرسازی، حسابداری، کامپیوتر و گرافیک رایانه‌ای) فنی و حرفه‌ای با زیرشاخه‌های (طراحی

دوخت، کامپیوتر، نرم‌افزار، تربیت کودک، برق ساختمان و مکترونیک) مشغول به تحصیل بوده‌اند که در این بین رشته انسانی با ۳۹/۶ درصد بیشترین تعداد پاسخ‌گو و فراوانی را داشته است. وضعیت نوع مدرسه آموزشی‌ها به دو نوع مدرسه دولتی و غیر دولتی تقسیم می‌شود که پاسخ‌گویان مدارس دولتی ۷۰/۹ درصد و پاسخ‌گویان مدارس غیر دولتی ۲۹/۱ درصد بوده‌اند.

۵٫۲ یافته‌های استنباطی

۵٫۲٫۱ سرمایه اجتماعی

در رابطه با همبستگی متغیرها، نتایج نشان می‌دهد که رابطه بین سرمایه اجتماعی و ابعاد سه‌گانه آن (ساختاری، ارتباطی و شناختی) با احساس نابرابری اجتماعی مورد تأیید است و در نتیجه بین سرمایه اجتماعی و احساس نابرابری اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد و این رابطه، منفی و معکوس است؛ یعنی با افزایش سرمایه اجتماعی، احساس نابرابری اجتماعی دانش‌آموزان کاهش می‌یابد (جدول ۲).

جدول ۲. آزمون همبستگی رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس نابرابری اجتماعی

Table 2: Correlation test of the relationship between social capital and feeling of social inequality

نوع رابطه	وجود رابطه	سرمایه اجتماعی			متغیر
		پیرسون			
		تعداد	معنی داری	ضریب همبستگی	
معکوس	دارد	۳۷۴	۰/۰۰۱	-۰/۴۹۹	اقتصادی
مستقیم	دارد	۳۷۴	۰/۰۰۱	۰/۴۲۳	آموزشی
معکوس	دارد	۳۷۴	۰/۰۰۱	-۰/۲۲۴	جنسیتی
معکوس	دارد	۳۷۴	۰/۰۰۱	-۰/۲۰۶	احساس نابرابری اجتماعی

رابطه معنی‌داری وجود دارد و این رابطه، منفی و معکوس است؛ یعنی با افزایش سرمایه فرهنگی، احساس نابرابری اجتماعی دانش‌آموزان کاهش می‌یابد (جدول ۳).

۵٫۲٫۲ سرمایه فرهنگی

نتایج همبستگی و ارتباط بین سرمایه فرهنگی و ابعاد سه‌گانه (تجسم‌یافته، عینیت‌یافته و نهادینه‌شده) با احساس نابرابری اجتماعی نشان می‌دهد که

جدول ۳. آزمون همبستگی رابطه بین سرمایه فرهنگی و احساس نابرابری اجتماعی

Table 3: Correlation test of the relationship between cultural capital and feeling of social inequality

		سرمایه فرهنگی			متغیر
نوع رابطه	وجود رابطه	پیرسون			
		تعداد	معنی داری	ضریب همبستگی	
معکوس	دارد	۳۷۴	۰/۰۰۱	-۰/۵۲۱	اقتصادی
مستقیم	دارد	۳۷۴	۰/۰۰۱	۰/۴۳۳	آموزشی
ناهمبسته	ندارد	۳۷۴	۰/۱۰۴	-۰/۰۸۴	جنسیتی
معکوس	دارد	۳۷۴	۰/۰۱۰	-۰/۱۳۳	احساس نابرابری اجتماعی

معکوس است؛ یعنی با افزایش سرمایه اقتصادی احساس نابرابری اجتماعی دانش‌آموزان کاهش می‌یابد (جدول ۴).

۵،۲،۳ سرمایه اقتصادی

همبستگی بین متغیر سرمایه اقتصادی با احساس نابرابری اجتماعی نشان می‌دهد که بین این دو متغیر رابطه معناداری وجود دارد و رابطه منفی و

جدول ۴. آزمون همبستگی رابطه بین سرمایه اقتصادی و احساس نابرابری اجتماعی

Table 4: Correlation test of the relationship between economic capital and feeling of social inequality

		سرمایه اقتصادی			متغیر
نوع رابطه	وجود رابطه	پیرسون			
		تعداد	معنی داری	ضریب همبستگی	
معکوس	دارد	۳۷۴	۰/۰۰۱	-۰/۵۹۴	اقتصادی
مستقیم	دارد	۳۷۴	۰/۰۰۱	۰/۳۰۹	آموزشی
ناهمبسته	ندارد	۳۷۴	۰/۵۹۹	-۰/۰۲۷	جنسیتی
معکوس	دارد	۳۷۴	۰/۰۰۱	-۰/۲۱۶	احساس نابرابری اجتماعی

دارد و این رابطه مثبت و معکوس است؛ یعنی با افزایش الگوی زبانی محدود احساس نابرابری اجتماعی دانش‌آموزان افزایش می‌یابد (جدول ۵).

۵،۲،۴ الگوهای زبانی متفاوت

از همبستگی و ارتباط بین متغیر الگوهای زبانی متفاوت با احساس نابرابری اجتماعی می‌توان چنین نتیجه گرفت که رابطه معنی‌داری بین آن‌ها وجود

جدول ۵. آزمون همبستگی رابطه بین الگوهای زبانی متفاوت و احساس نابرابری اجتماعی

Table 5: Correlation test of the relationship between different language patterns and feeling of social inequality

نوع رابطه	وجود رابطه	استفاده از الگوهای زبانی			متغیر
		تعداد	معنی داری	ضریب همبستگی	
مستقیم	دارد	۳۷۴	۰/۰۰۱	۰/۶۱۱	اقتصادی
معکوس	دارد	۳۷۴	۰/۰۰۱	-۰/۳۴۵	آموزشی
مستقیم	دارد	۳۷۴	۰/۰۰۱	۰/۱۸۳	جنسیتی
مستقیم	دارد	۳۷۴	۰/۰۰۱	۰/۲۹۶	احساس نابرابری اجتماعی

معنادار است و با بعد آموزشی مثبت و معنادار است و ابعاد ساختار فیزیکی، ارتباط متقابل معلم و دانش‌آموز و روش تدریس با ۹۵ اطمینان احساس نابرابری اجتماعی را پیش‌بینی می‌کنند و با افزایش و بهبود ساختار فیزیکی، ارتباط متقابل معلم و دانش‌آموز و روش تدریس در برنامه درسی پنهان باعث کاهش احساس نابرابری اجتماعی در دانش‌آموزان می‌شود (جدول ۶).

۵،۲،۵ برنامه درسی پنهان

همبستگی و ارتباط بین دو متغیر برنامه درسی پنهان و ابعاد آن (ساختار فیزیکی، ارتباط متقابل معلم و دانش‌آموز، قوانین و مقررات، جو اجتماعی و روش تدریس) با احساس نابرابری اجتماعی نشان می‌دهد که رابطه معناداری وجود دارد. ارتباط بین برنامه درسی پنهان با ابعاد اقتصادی و جنسیتی منفی و

جدول ۶. آزمون همبستگی رابطه بین برنامه درسی پنهان و احساس نابرابری اجتماعی

Table 6: Correlation test of the relationship between hidden curriculum and feeling of social inequality

نوع رابطه	وجود رابطه	برنامه درسی پنهان مدرسه			متغیر
		تعداد	معنی داری	ضریب همبستگی	
معکوس	دارد	۳۷۴	۰/۰۰۱	-۰/۳۶۲	اقتصادی
مستقیم	دارد	۳۷۴	۰/۰۰۱	۰/۶۸۶	آموزشی
معکوس	دارد	۳۷۴	۰/۰۱۳	-۰/۱۲۸	جنسیتی
ناهمبسته	ندارد	۳۷۴	۰/۰۳۱	۰/۱۸۳	احساس نابرابری اجتماعی

اجتماعی را مورد بررسی قرار داد. در جداول (۷) نتایج برآزش رگرسیون برای به‌دست‌آوردن مدل احساس نابرابری اجتماعی براساس متغیرهای مستقل اصلی (سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی، سرمایه اقتصادی، الگوهای زبانی متفاوت و برنامه درسی پنهان) آورده شده است:

۵،۳ نتایج تحلیل رگرسیونی چند متغیره

در این پژوهش برای بررسی سهم اثرگذاری هر یک از متغیرهای مستقل بر احساس نابرابری اجتماعی از تحلیل رگرسیون چندمتغیره استفاده شد تا بتوان تغییرات متغیر وابسته یا همان احساس نابرابری

جدول ۷. آماره‌های تحلیلی رگرسیون چندگانه احساس نابرابری اجتماعی

Table 7: Analytical statistics of multiple regression of feeling of social inequality

۰/۷۹۱	Multiple R	ضریب همبستگی چندگانه
۰/۶۲۵	R square	ضریب تبیین
۰/۶۲۱	Adjusted R square	ضریب تبیین اصلاح شده
۱/۶۸	Durbin-Watson	آزمون دوربین واتسون

احساس نابرابری اجتماعی دانش‌آموزان می‌شود. اما تأثیر الگوهای زبانی محدود بر احساس نابرابری اجتماعی مثبت و مستقیم می‌باشد. به عبارتی افزایش استفاده از الگوهای زبانی محدود باعث افزایش احساس نابرابری اجتماعی دانش‌آموزان می‌شود. براساس جدول (۹) متغیرهای سرمایه فرهنگی و سرمایه اقتصادی در مدل معنادار نبودند و از این رو حذف شدند.

بر اساس جدول (۸) مشاهده می‌شود که متغیرهای سرمایه اجتماعی، الگوهای زبانی محدود و برنامه درسی پنهان دارای مقادیر معناداری کم‌تر از ۰/۰۵ می‌باشند و در مدل باقی‌مانده‌اند و از این رو می‌توان گفت این متغیرها با ۹۵ درصد اطمینان، احساس نابرابری اجتماعی را پیش‌بینی می‌کنند. از طرفی تأثیر سرمایه اجتماعی بر احساس نابرابری اجتماعی منفی و معکوس می‌باشد. به عبارتی افزایش سرمایه اجتماعی و برنامه درسی پنهان باعث کاهش

جدول ۸. جدول ضرایب رگرسیون متغیرهای باقی‌مانده در مدل

Table 8: Table of regression coefficients of the remaining variables in the model

نام متغیر	ضریب غیراستاندارد	ضریب استاندارد بتا	T	مقدار معناداری	ضریب تحمل	عامل تحمل واریانس (VIF)
سرمایه اجتماعی	-۰/۱۵۷	-۰/۲۳۵	-۳/۹۱	۰/۰۰۱	۰/۶۳	۱/۵۸
الگوی زبانی محدود	۰/۱۶۳	۰/۲۸۵	۵/۳۰	۰/۰۰۱	۰/۷۸	۱/۲۶
برنامه درسی پنهان	۰/۲۴۴	-۰/۲۹۹	-۵/۲۸	۰/۰۰۱	۰/۷۱	۱/۴۰

جدول ۹. متغیرهای خارج‌شده از مدل رگرسیون

Table 9: Variables excluded from the regression model

نام متغیر	ضریب استاندارد بتا	T	مقدار معناداری
سرمایه فرهنگی	۰/۰۲۷	۰/۳۸۵	۰/۷۰
سرمایه اقتصادی	-۰/۰۹۷	-۱/۶۹	۰/۰۹۱

۵٫۴ نتایج تحلیل مسیر

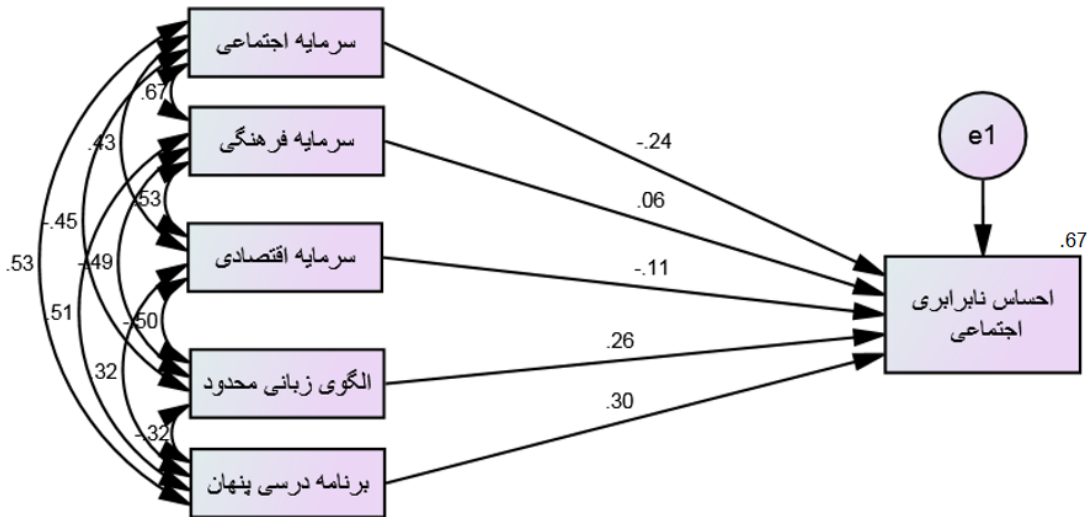
بعد از تأیید مدل، با توجه به مدل مفروض پژوهش جهت بررسی اثرات مستقیم متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته از تکنیک تحلیل مسیر استفاده شد. تحلیل مسیر روشی آماری است که به کمک آن می‌توان اثرات هم‌زمان متغیرها را با هم شناسایی کرد، به همین دلیل است چند معادله رگرسیونی در

تحلیل مسیر موجود است. در تحلیل مسیر اگر روابط بین متغیرها کاذب باشد می‌توان به آن پی برد و نشان داد چه مقدار از روابط برگرفته از متغیرهای مستقل و چه مقدار برگرفته از متغیرهای خارج از این تحلیل می‌باشد. در پژوهش حاضر، جهت انجام آزمون تحلیل مسیر از نرم‌افزار AMOS استفاده شده است. بنابراین بعد از تأیید مدل، نتایج تحلیل مسیر در جدول (۱۰) به صورت زیر شرح داده شد:

جدول ۱۰. تحلیل مسیر احساس نابرابری اجتماعی بر اساس متغیرهای مستقل تحقیق

Table 10: Path analysis of the feeling of social inequality based on the independent variables of the research

مقدار معناداری	آماره t	خطای استاندارد	ضریب استاندارد	مسیر
۰/۰۰۱	-۳/۵۵	۰/۰۴۵	-۰/۲۴۱	سرمایه اجتماعی => احساس نابرابری اجتماعی
۰/۳۷	۰/۸۹۶	۰/۰۶۳	۰/۰۶۴	سرمایه فرهنگی => احساس نابرابری اجتماعی
۰/۰۵۹	-۱/۸۸	۰/۰۴۵	-۰/۱۱۲	سرمایه اقتصادی => احساس نابرابری اجتماعی
۰/۰۰۱	۴/۴۲	۰/۰۳۳	۰/۲۵۷	الگوی زبانی محدود => احساس نابرابری اجتماعی
۰/۰۰۱	-۵/۱۳	۰/۰۴۷	-۰/۲۹۶	برنامه درسی پنهان => احساس نابرابری اجتماعی

شکل ۱. مدل نهایی عوامل مؤثر بر احساس نابرابری اجتماعی با ضرایب استاندارد

Figure 1: The final model of factors affecting the feeling of social inequality with standard coefficients

یابند احساس نابرابری اجتماعی در بین دانش‌آموزان کاهش پیدا می‌کند، در رابطه با بررسی ارتباط استفاده از الگوهای زبانی متفاوت و احساس نابرابری اجتماعی نتایج آزمون همبستگی پیرسون بیان می‌کند که هرگز دانش‌آموزان از الگوی زبانی محدود استفاده کنند، احساس نابرابری اجتماعی بیشتری را تجربه خواهند کرد و در جهت بررسی رابطه برنامه درسی پنهان و احساس نابرابری اجتماعی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج به این شرح است که هرچه مؤلفه‌های برنامه درسی پنهان در مدارس از سطح مطلوب‌تری برخوردار باشند، احساس نابرابری اجتماعی دانش‌آموزان کاهش پیدا می‌کند که این یافته‌ها هم‌سو با نتایج بررسی ربانی و همکاران (۱۳۹۰) در رابطه با این موضوع است که سرمایه اجتماعی و نابرابری اجتماعی با هم رابطه معکوسی دارند و همچنین هم‌راستا و تأییدکننده پژوهش خیرالله پور و همکاران (۱۳۹۱) است که نشان دادند بین احساس نابرابری و سرمایه اجتماعی رابطه منفی وجود دارد و با افزایش نابرابری میزان سرمایه اجتماعی کاهش می‌یابد. همچنین نتایج به‌دست‌آمده در ارتباط با رابطه سرمایه اجتماعی و نابرابری هم‌راستا با پژوهش ربانی است که در پژوهش خود که درباره احساس نابرابری آموزشی در بین دانش‌آموزان بوده است به این نتیجه رسیدند که سرمایه اجتماعی والدین و فرزندان آن‌ها با نابرابری آموزشی دانش‌آموزان همبستگی معنادار و منفی وجود دارد و همچنین هم‌راستا با نواح و همکاران (۱۴۰۱) است که در بخشی از مطالعه خود نشان داده‌اند که بین سرمایه اجتماعی و احساس نابرابری اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد و با کاهش این سرمایه، احساس نابرابری در بین دانش‌آموزان افزایش می‌یابد. یافته‌های این پژوهش با نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش‌های فوق کاملاً مطابقت دارد به این صورت که سرمایه اجتماعی با احساس نابرابری اجتماعی رابطه معنی‌داری دارد و هر اندازه که سرمایه اجتماعی بالاتر باشد احساس نابرابری

طبق نتایج به‌دست‌آمده از شکل مشاهده شد که:

- اثر مستقیم سرمایه اجتماعی بر احساس نابرابری اجتماعی با ضریب استاندارد $-0/24$ معنادار و منفی می‌باشد.
- سرمایه فرهنگی بر احساس نابرابری اجتماعی دارای تأثیر معناداری ندارد ($p>0/05$).
- سرمایه اقتصادی نیز بر احساس نابرابری اجتماعی دارای تأثیر معناداری ندارد ($p>0/05$).
- الگوی زبانی محدود با ضریب استاندارد $0/26$ دارای اثر مستقیم و معنادار مثبت بر احساس نابرابری اجتماعی می‌باشد.
- برنامه درسی پنهان نیز با ضریب استاندارد $-0/30$ تأثیر مستقیم و معنادار منفی بر احساس نابرابری اجتماعی دارد.

۶ بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که بین سرمایه اقتصادی و احساس نابرابری اجتماعی رابطه وجود دارد و به‌میزانی که سرمایه اقتصادی افزایش یابد، دانش‌آموزان احساس نابرابری اجتماعی کم‌تری را تجربه خواهند کرد و با کاهش آن احساس نابرابری اجتماعی در بین آن‌ها افزایش می‌یابد. این یافته هم‌سو با نتایج بررسی‌ها و مطالعات هاشمیان فر (۱۳۸۶) است که نشان می‌دهد هرچه فرد از سرمایه اجتماعی بالاتری برخوردار باشد، نابرابری اجتماعی و همین‌طور احساس نابرابری اجتماعی برای او کاهش می‌یابد. در این پژوهش جهت بررسی ارتباط سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی و سرمایه اقتصادی با احساس نابرابری اجتماعی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد و نتایج نشان داد که ارتباط معنی‌داری بین این سرمایه‌ها و احساس نابرابری وجود دارد و به هر میزان که این سرمایه‌ها افزایش

وجود دارد، مورد تأیید قرار گرفت. یافته‌ها حاکی از آن است به میزانی که برنامه درسی پنهان و مؤلفه‌های آن در سطح بالاتر و بهتری باشند، احساس نابرابری کاهش می‌یابد و بالعکس.

در مقاله خود به این نتیجه رسیدند که برنامه درسی پنهان در مدارس دولتی چین به گونه‌ای است که کودکان مهاجر روستایی را به حاشیه می‌برد و مانع از ادغام شدن آن‌ها در مدرسه و محیط می‌شوند. برخی دیگر از محققین نیز به بررسی برنامه درسی پنهان در مدارس دولتی و ضرر آن برای دانش‌آموزان اقلیت توجه کرده و با مقایسه برنامه درسی پنهان در محله‌های اقلیت و محله‌های ثروتمند به این نتیجه رسیده که برنامه درسی پنهان در مدارس حاشیه‌ای، دانش‌آموزان را به سمت احساس نابرابری اجتماعی سوق می‌دهد، در صورتی که مدارس محله‌های ثروتمند با توجه به مهارت‌هایی که در برنامه درسی پنهان به آن‌ها ارائه می‌شود آن‌ها را برای قدرت بیشتر در آینده آماده می‌کند. در تأیید پژوهش‌های فوق این فرضیه که بین برنامه درسی پنهان در مدرسه و احساس نابرابری اجتماعی رابطه وجود دارد، مورد تأیید قرار گرفت، یافته‌ها حاکی از آن است به میزانی که برنامه درسی پنهان و مؤلفه‌های آن در سطح بالاتر و بهتری باشند، احساس نابرابری کاهش می‌یابد و بالعکس.

با توجه به نتایجی که از تحلیل داده‌ها به دست آمده است در زیر پیشنهادات کاربردی در جهت کاهش احساس نابرابری اجتماعی دانش‌آموزان مطرح می‌شود. نظر به اینکه طبق یافته‌ها سرمایه اجتماعی پایین در ایجاد احساس نابرابری اجتماعی در دانش‌آموزان نقش دارد توصیه می‌شود خانواده‌ها با ایجاد ارتباط قوی با فرزندان خود و پیگیری امور تحصیلی فرزندان گامی در جهت حمایت از فرزند خود و بالابردن این سرمایه و به تبع آن کاهش احساس نابرابری اجتماعی را داشته باشند. برای کاهش اثر نامطلوب این احساس بر دانش‌آموزان، نظام آموزشی از طریق برنامه‌ها و فعالیت‌های

اجتماعی کاهش می‌یابد به هر میزان که پایین باشد احساس نابرابری اجتماعی افزایش می‌یابد.

در این پژوهش یافته‌ها نشان‌دهنده این است که بین سرمایه فرهنگی و احساس نابرابری، رابطه وجود دارد و به میزانی که سرمایه فرهنگی بالاتر باشد، احساس نابرابری کاهش می‌یابد و بالعکس. یافته‌های این پژوهش در ارتباط با رابطه سرمایه فرهنگی و احساس نابرابری هم‌راستا با مطالعه خدایی سارخانلو (۱۳۹۴) و نواح و همکاران (۱۴۰۱) است که نشان از ارتباط سرمایه فرهنگی و احساس نابرابری اجتماعی دارد به میزانی که هرچه سرمایه فرهنگی بالاتر باشد، احساس نابرابری اجتماعی کم‌تر خواهد شد. نش (2006) در مطالعه خود کودکان طبقه پایین را به دلیل محدودیت‌هایی که در گفتار دارند، در مقایسه با طبقه متوسط دارای موفقیت کم‌تری می‌داند و به همان میزان احساس نابرابری بیشتری را تجربه خواهند کرد. در این پژوهش هم این فرضیه که الگوهای زبانی محدود با احساس نابرابری ارتباط دارد، کاملاً مورد تأیید قرار گرفت. نتایج نشان می‌دهد به میزانی که فرد از الگوی زبانی محدود استفاده کند احساس نابرابری اجتماعی بیشتری را تجربه خواهد کرد و به میزانی که از الگوی گفتاری گسترده استفاده کند، احساس نابرابری اجتماعی کم‌تر خواهد بود. دانگهوی و وین (2015) و اسمال^۱ (2020) به بررسی برنامه درسی پنهان در مدارس دولتی و ضرر آن برای دانش‌آموزان اقلیت توجه کرده و با مقایسه برنامه درسی پنهان در محله‌های اقلیت و محله‌های ثروتمند به این نتیجه رسیده‌اند که برنامه درسی پنهان در مدارس حاشیه‌ای دانش‌آموزان را به سمت احساس نابرابری اجتماعی سوق می‌دهد، در صورتی که مدارس محله‌های ثروتمند با توجه به مهارت‌هایی که در برنامه درسی پنهان به آن‌ها ارائه می‌شود، آن‌ها را برای قدرت بیشتر در آینده آماده می‌کند. در تأیید پژوهش‌های فوق این فرضیه که بین برنامه درسی پنهان در مدرسه و احساس نابرابری اجتماعی رابطه

¹ Small

کم‌تری را تجربه خواهند کرد. منابع مالی به صورت عادلانه و متناسب با نیازهای آموزشی هر منطقه تخصیص داده شود. ایجاد فعالیت‌های آموزشی، ورزشی و پرورشی به صورت فوق برنامه توسط مدرسه به‌ویژه مدارس حاشیه‌ای و کم‌تر برخوردار می‌تواند در کاهش احساس نابرابری مؤثر باشد. با توجه به تراکم بالای دانش‌آموزان هر کلاس در مدارس دولتی که می‌تواند در امر آموزش اختلال ایجاد شود، توصیه می‌شود جهت ارتباط بهتر معلم با دانش‌آموز، تعداد نفرات هر کلاس از حد معینی فراتر نرود تا دانش‌آموزان احساس نادیده گرفتن و نابرابری نداشته باشند.

منابع مالی

این مطالعه حمایت مالی نداشته است.

سهم نویسندگان

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شهید چمران اهواز است و ترکیب نویسندگان مقاله و میزان مسؤولیت آن‌ها در پایان‌نامه و مقاله یکسان است.

تعارض منافع

نویسندگان هیچ تضاد منافی را گزارش نکردند.

تشکر و قدردانی

این تحقیق بخشی از پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی در دانشگاه شهید چمران اهواز می‌باشد. نویسندگان این مقاله از همکاری همه مشارکت‌کنندگان به‌ویژه دانش‌آموزان در این پژوهش تشکر می‌کنند.

گوناگونی که تفاوت‌های دانش‌آموزان را برجسته نمی‌کند و همه دانش‌آموزان را محترم می‌شمارند، استفاده و فرهنگ برابری را در مدارس و جامعه ترویج کنند. آموزش و پرورش منابع مالی خاصی را برای دانش‌آموزان با سرمایه اقتصادی پایین در نظر بگیرد و در اختیار آن‌ها قرار دهد تا بتوانند بهترین فرصت‌ها را داشته باشند و با سایر دانش‌آموزان برابر باشند. محیط و فضای فیزیکی مدارس نقش مهمی در شکل‌گیری احساس نابرابری اجتماعی دارد. فضاهای آموزشی به‌ویژه در مناطق کم‌تر توسعه‌یافته و محروم به گونه‌ای طراحی شوند که دانش‌آموز احساس کمبود و نابرابری نسبت به سایرین نداشته باشد. معلمان و مدیران مدارس به گونه‌ای توجیه شوند که دانش‌آموزان با نیازهای خاص و مشکلات شناسایی شوند و توجه ویژه‌ای به آن‌ها گردد و به صورت دوره‌ای وضعیت آن‌ها مورد ارزیابی قرار گیرد. با توجه به تأثیر الگوی زبانی محدود در احساس نابرابری اجتماعی دانش‌آموزان توصیه می‌شود، نظام آموزش و پرورش با کارگاه‌های آموزشی در مورد ارتباط کلامی به دانش‌آموزانی که این مهارت را از خانواده یاد نگرفتند کمک کند و همچنین ترویج حضور در فعالیت‌ها و گروه‌های آموزشی خارج از محیط مدرسه برای رشد و بهبود مهارت‌ها و ایجاد ارتباطات جدید مؤثر می‌باشد. ایجاد فرصت‌هایی برای دانش‌آموزان جهت مشارکت در تصمیم‌گیری‌های مربوط به آموزش در مدرسه به گونه‌ای که احساس می‌کنند نظر و ایده‌های آن‌ها شنیده می‌شود، می‌تواند در ایجاد حس ارزشمندی کمک کند و به تبع آن احساس نابرابری اجتماعی

منابع

تولایی، نوین و فلاح پیشه، اکرم (۱۳۹۰). مطالعه اثر احساس نابرابری بر همکاری. *مسائل اجتماعی ایران*، ۲(۲)، ۳۳-۶۱.

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.24766933.1390.2.2.1.9>

چلبی، مسعود (۱۳۷۵). *جامعه‌شناسی نظم: تشریح و تحلیل نظری نظم اجتماعی*. تهران: نشر نی.

خدایی سارخانلو، علی و راد، فیروز (۱۳۹۴). *بررسی جامعه‌شناختی رابطه نابرابری اجتماعی با سرمایه فرهنگی (مطالعه موردی: ...)*

رفیعی بلداجی، زهره؛ قاسمی، وحید؛ فراست خواه، مقصود و هاشمیان فر، سیدعلی (۱۳۹۸). تبیین جامعه‌شناختی نقش سرمایه اقتصادی خانواده در بازتولید نابرابری‌های اجتماعی در بین فارغ التحصیلان دانشگاه. *جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه*، ۸(۲)، ۱۹۹-۲۲۳.

زارع شاه آبادی، اکبر؛ بنیاد، لیلی و کامیاری، فاطمه (۱۳۹۷). بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مرتبط با احساس نابرابری اجتماعی در شهر کازرون. *مطالعات جامعه‌شناختی شهری*، ۸(۲۷)، ۱۴۶-۱۲۷.

زاهدی، محمد جواد. (۱۳۷۳). *توسعه و نابرابری*. تهران: نشر مازیار.

سبحانی نژاد، مهدی؛ احمد آباد آرنی، نجمه؛ محمدی، صمد و محمدی، آزاد (۱۳۹۳). تبیین مؤلفه‌های برنامه درسی پنهان آموزش عالی در بازتولید سرمایه‌های فرهنگی و اجتماعی. *نامه آموزش عالی*، ۷(۲۸)، ۹۷-۱۱۷.

طهماسبی، فردین؛ میرزایی، خلیل و کامران، فریدون (۱۳۹۱). عوامل اجتماعی مؤثر بر احساس نابرابری اجتماعی و پیامدهای آن در شهر تهران. *فصل‌نامه پژوهش اجتماعی*، ۴(۱۴)، ۱۰۰-۷۵.

علاقه بند، علی. (۱۳۷۵). *جامعه‌شناسی آموزش و پرورش*. تهران: نشر روان.

غندالی، مریم. (۱۳۹۲). *بررسی عوامل مؤثر بر احساس نابرابری اجتماعی در میان دانشجویان* (پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد گرمسار).

شهروندان اردبیل (پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خلخال، دانشکده زبان و ادبیات فارسی).

خیرالله پور، اکبر و همتی، رضا (۱۳۹۱). سرمایه اجتماعی، احساس نابرابری و سلامتی عمومی. *مطالعات علوم اجتماعی ایران*، ۹(۳۳)، ۱۱۵-۱۳۳.

درینی، ولی محمد؛ تابان، محمد، نامدارجویی، احسان و باهنر، ناصر (۱۳۹۴). بررسی رابطه سرمایه نمادین با سرمایه فرهنگی (مورد مطالعه دانشجویان دانشگاه دولتی ایلام). *مطالعات فرهنگ - ارتباطات*، ۱۶(۳۱)، (مسلسل ۶۳)، ۱۷۷-۱۹۷.

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20088760.1394.16.31.8.7>

دیانی، محمد حسین؛ پرسرخ، مهدی و محمودی، حسن (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و میزان اجرای مدیریت دانش در کتابخانه‌های دانشگاه فردوسی و علوم پزشکی. *کتاب‌داری و اطلاع رسانی*، ۱۵(۲)، ۹۱-۱۱۷.

ربانی خوراسگانی، رسول؛ کلانتری، صمد، و هاشمیان فر، سیدعلی (۱۳۹۰). بررسی ارتباط بین عوامل اجتماعی با نابرابری‌های اجتماعی. *رفاه اجتماعی*، ۱۱(۴۱)، ۲۶۷-۳۰۵.

ربانی، رسول؛ انصاری، ابراهیم (۱۳۸۵). *جامعه‌شناسی قشرها و نابرابری‌های اجتماعی*. اصفهان: نشر دانشگاه اصفهان.

رفیع پور، فرامرز. (۱۳۷۰). *جامعه روستایی و نیازهای آن، پژوهشی در ۲۲ روستای برگزیده استان یزد*. تهران: شرکت سهامی انتشار.

موحدی، راضیه (۱۳۹۷). مدرسه و بازتولید فرهنگی. *مجله رشد آموزش علوم اجتماعی*، ۲۱(۱)، ۴۶-۴۷.

نواح، عبدالرضا؛ بوداقتی، علی و سعدی، ناهید (۱۴۰۱). مطالعه جامعه‌شناختی تأثیر سرمایه اجتماعی و کیفیت خدمات آموزشی بر احساس نابرابری اجتماعی مطالعه موردی: دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم شهرستان ایزده. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۳(۲)، (پیاپی ۸۶)، ۱-۲۲.

<https://doi.org/10.22108/jas.2021.126517.2034>

نوربخش، مرتضی (۱۳۸۹). نقش سرمایه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در موفقیت دواطلبان آزمون سراسری. *فصل‌نامه برنامه‌ریزی و توسعه اجتماعی*، ۱(۴)، ۹۳-۱۳۴.

هاشمیان فر، جمشید (۱۳۸۶). *عوامل مؤثر بر نابرابری‌های اجتماعی با تأکید بر سرمایه اجتماعی در شهر اصفهان* (پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه علوم اجتماعی).

Alagheband, A. (1996). *Sociology of education*. Tehran: Rovand Publishing House. [In Persian].

Binelli, c., loveless. M., & whitefield, S. (2015). What is social inequality and why does it hatter? evidence from central and Eastern Europe. *World Development*, 70(1), 239-248. DOI: 10.1016/j.worlddev.2015.02.007

قنبری، سیروس؛ بهشتی راد، رقیه و سلطان زاده، وحید (۱۳۹۴). بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر رفتارهای فرا نقشی و تعهد سازمانی: آزمون نقش میانجی مسؤولیت-پذیری اجتماعی. *جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی*، ۲(۶)، ۹-۳۸.

کردی، حسین و غضنفری، شهربانو (۱۳۹۴). تبیین جامعه‌شناختی رابطه میزان سرمایه اجتماعی خانواده با موفقیت تحصیلی فرزندان. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۲۶(۳)، (پیاپی ۵۹)، ۱۶۱-۱۷۲.

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20085745.1394.26.3.9.7>

گرب، ادوارد بی. (۱۳۷۳). *نابرابری اجتماعی: دیدگاه‌های نظریه‌پردازان کلاسیک و معاصر*. ترجمه محمد سیاهپوش و احمد احمدرضا غروی زاده. تهران: نشر معاصر.

لهسایی زاده، عبدالعلی. (۱۳۸۰). نابرابری‌ها و قشربندی اجتماعی در ایران. *علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*، ۱۶(۲)، ۳-۲۴. مرکز آمار ایران (۱۴۰۲). *شاخص‌های عدالت اجتماعی*. ۱۴۰۱.

https://www.sce.ir/media/image_upload/2024/04/29/1.pdf

Blanden, J. (2020). Education and inequality. In *The economics of education* (pp. 119-131). Academic Press.

<https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4114801>

Broadfoot, T. (1978). Review of reproduction in education, society and culture, by P. Bourdieu & J.-C.

- Passeron. *Comparative Education*, 14(1), 75-82.
- <http://www.jstor.org/stable/3098926>
- Chalabi, M. (1995). *Sociology of order: Description and theoretical analysis of social order*. Tehran: Ney Publishing. [In Persian].
- Dayani, M., Parsrokh, M., & Mahmoudi, H. (2012). Investigating the relationship between social capital and the implementation of knowledge management in the libraries of Ferdowsi University and Medical Sciences. *Library and information*, 2, 117-91. [In Persian].
- Derini, V., Taban, M. Namdarjoviimi, E., & Bahner, N. (2014). Examining the relationship between symbolic capital and cultural capital (case study of Ilam State University students). *Culture-Communication Studies*, 16(31 (serial 63)), 177-197. [In Persian].
- <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20088760.1394.16.31.8.7>
- Donghui, Z., & Yun, I. (2016). Social exclusion and the hidden curriculum: the schooling experiences of Chinese rural migrant children in an urban public school. *British Journal of Educational Studies*, 64(2), 215-234. <http://www.jstor.org/stable/43896333>
- Ghanbari, S., soltanzadeh, V., & Roghayeh, B. (2015). Commitment: Testing the role of mediating of social responsibility. *Sociology of Social Institutions*, 2(6), 9-38. [In Persian].
- Ghandali, M., Pirahari, N., & Sadaghatifar, M. (2012). *Investigating the factors affecting the feeling of social inequality among students* (master's thesis, Garmsar Azad University). [In Persian].
- Greb, E. (1994). *Social inequality: the views of classical and contemporary theorists*. Translated by Mohammad Siahpoosh and Ahmad Ahmadreza Gharavizadeh. Tehran: Masares Publishing. [In Persian].
- Hashemian Far, J. (2007). *Factors affecting social inequalities with an emphasis on social capital in Isfahan city* (Master's dissertation, University of Isfahan). [In Persian].
- Iran Statistics Center (2023). Social justice indicators 1401. [In Persian]. https://www.sce.ir/media/image_upload/2024/04/29/1.pdf
- Khairullahpour, A., & hmati, R. (2012). Social capital, sense of inequality and public health. *Iranian Social Science Studies*, 9 (33), 115-133. [In Persian].
- Khodayi Sarkhanlou, A., & Rad, F. (2014). *Sociological investigation of the relationship between social inequality and cultural capital (case study: citizens of Ardabil)*, master's thesis, Islamic Azad University, Khalkhal Branch, Faculty of Persian

- Language and Literature. [In Persian].
- Kurdi, H.& Ghazanfari, Sh. (2014). Sociological explanation of the relationship between family social capital and children's academic success. *Applied Sociology*, 26(3 (59)), 16-172. [In Persian].
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20085745.1394.26.3.9.7>
- Lehsaizadeh, A. (2001). Inequalities and social stratification in Iran. *Social Sciences and Humanities of Shiraz University*, 16(2), 3-24. [In Persian].
- Lewis, T. (2007). Social inequality in education: A constraint on an american high-skills future. *Curriculum Inquiry*, 37(4), 329-349.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-873X.2007.00390.x>
- Mohadi, R. (1397). School and cultural reproduction. *Social Science Education Growth Journal*, 21(1), 47-46. [In Persian].
- Nash, R. (2006). Bernstein and the explanation of social disparities in education: areal list critique of the socio-linguistic thesis. *British Journal of Sociology of Education*, 27(5), 539-553.
<https://doi.org/10.1080/01425690600958725>
- Nawah, A., Budaghi, A., & Saadi, N. (2022). Sociological study of the effect of social capital and the quality of educational services on the feeling of social inequality, a case study: students of the second secondary school in Izeh city. *Applied Sociology*, 33(2), 1-22. [In Persian].
<https://doi.org/10.22108/jas.2021.126517.2034>
- Noorbakhsh, M. (2009). The role of cultural, social and economic capitals in the success of national exam candidates. *Social Planning and Development Quarterly*, 1(4), 93-134 [In Persian].
- Peter, R. (1974). *Equalities and inequities in education in academic press london Elsevier science Ita. oxford.*
- Rabbani Khorasgani, R., Kalantari, S., & Hashemianfar, S. (2009). Examining the relationship between social factors and social inequalities. *Social Welfare*, 11(41), 267-305. [In Persian].
- Rabbani, R., & Ansari, I. (2005). *Sociology of strata and social inequalities*. Isfahan: Isfahan University Press. [In Persian].
- Rafiei Beldaji, Z., Ghasemi, V. Farastkhah, M., & Hashemian Far, A. (2018). Sociological explanation of the role of family economic capital in the reproduction of social inequalities among university graduates. *Economic Sociology and Development*, 8(2), 199-223. [In Persian].
- Rafipour, F. (1991). *Rural society and its needs, a research in 22 selected*

- villages of Yazd province. Tehran: Publishing Company. [In Persian].
- Small, D. (2020). The hidden curriculum in public school and disadvantage to minority students international forum of teaching studies. *Journal of Education and Practice*, 16(1), 16-23.
- Sobhaninejad, M. & Ahmadabad Arani, N. Mohammadi, S. Mohammadi, A. (1393). Explaining the hidden curriculum components of higher education in the reproduction of cultural and social capital. *Higher education letter*, 7(28), 97-117. [In Persian].
- Tahmasabi, F., Mirzaei, K., & Kamran, F. (2012). Social factors affecting the feeling of social inequality and its consequences in Tehran. *Social Research Quarterly*, 4 (14) 100-75. [In Persian].
- Tavalaei, N., & Falah Pisheh, A. (2012). Studying the effect of feeling of inequality on cooperation. *Social Problems of Iran (Khwarazmi University)*, 2(2), 33-61. [In Persian].
<http://dorl.net/dor/20.1001.1.24766933.1390.2.2.1.9>
- Van Zanten, A. (2005). New modes of reproducing social inequality in education: the changing role of parents, teachers, schools and educational policies. *European Educational Research Journal*, 4(3), 155-169.
<https://doi.org/10.2304/eeerj.2005.4.3.1>
- Zahedi, M. (1994). *Development and inequality*. Tehran: Maziar Publishing. [In Persian].
- Zare Shahabadi, A., Foundation, L., & Kamiarfard, F. (2018). Investigating the social and cultural factors related to the feeling of social inequality in the city of Kazeroon. *Journal of Urban Sociological Studies*, 8 (27), 146-127. [In Persian].
- Zariah, N., Manullang, S. O., Saputra, A. S., & Amin, F. (2023). Social inequality: Claiming the responsibilities of citizen engagement. *Res Militaris*, 13(2), 3787-3797.
- Zhang, D., & Luo, Y. (2015). Social exclusion and the hidden curriculum: The schooling experiences of chinese rural migrant children in an urban public school. *British Journal of Educational Studies*, 64(2), 215-234.
<https://www.jstor.org/stable/43896333>